

Й. Сталін

Про роботу на селі

(Промова на об'єднаному Пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) 11 січня 1933 р.)

Товариші! Я думаю, що промовці правильно змалювали стан партійної роботи на селі, її хиби, її достойності, особливо її хиби. І, проте, мені здається, що вони не сказали найголовнішого про хиби нашої роботи на селі, не викрили коріння цих хиб. А тим часом ця сторона становить для нас найбільший інтерес. Тим то дозвольте висловити свою думку про хиби нашої роботи на селі, висловити з усією тією прямоотою, яка властива більшовикам. У чім головна хиба нашої роботи на селі за останній рік, за 1932 рік?

Головна хиба є в тім, що хлібозаготівлі цього року пройшли у нас з більшими труднощами, ніж торік, ніж 1931 року.

Пояснити це поганим урожаєм ніяк не можна, тому що врожай у нас був цього року не гірший, а кращий, ніж торік. Ніхто не може заперечувати, що гуртовий збір хліба 1932 року був більший, ніж 1931 року, коли посуха в п'яти основних районах північного сходу СРСР значно зменшила хлібний балянс країни. Звичайно, ми і 1932 р. мали деякі втрати врожаю через несприятливі кліматичні умови на Кубані і Тереку, а також у деяких районах України. Але не можа бути сумніву, що ці втрати не становлять і половини тих втрат, які були 1931 року через посуху в північно-східних районах СРСР.

Отже, 1932 року хліба у нас в країні було більше, ніж 1931 року. І проте, не вважаючи на цю обставину, хлібозаготівлі пройшли у нас 1932 р. з більшими труднощами, ніж попереднього року.

У чім тут справа? Де причини цієї хиби нашої роботи? Чим пояснити цю невідповідність?

1. Пояснюється це насамперед тим, що наші товариші на місцях, наші сільські працівники не зуміли зважити нової обстанови на селі, утвореної оголошенням колгоспної торгівлі хлібом. І саме тому, що вони не зважили нової обстанови, саме тому вони не зуміли перебудуватися на новий лад відповідно до нової обстанови. Поки не було колгоспної торгівлі хлібом, поки не було двох цін на хліб—державної і ринкової,—обстанова на селі була одна. З оголошенням колгоспної торгівлі хлібом обстанова мусила змінитися круто, бо оголошення колгоспної торгівлі означає легалізацію ринкової ціни на хліб, вищої, ніж встановлена державна ціна. Нема чого й доводити, що ця обставина повинна була утворити у селян певну стриманість у справі здавання хліба державі. Селянин міркував так: „Оголошено колгоспну торгівлю хлібом, легалізовано ринкову ціну, на ринку я можу за ту ж кількість хліба одержати більше, ніж здаючи хліб державі,—отже,

якщо я не дурень, я мушу хліб притримати, здавати його держав менше, залишити його для колгоспної торгівлі більше, і таким чином домогтися того, щоб виручити більше за ту саму кількість проданого хліба“.

Найпростіші й природна логіка.

Але лихо тут у тім, що наші сільські працівники, в усякому разі багато з них, не зрозуміли цієї простої і природної речі. Щоб не зірвати завдань радянської влади, комуністи повинні були за цієї нової обстанови з перших, же днів збирання, ще в липні 1932 року, — вони повинні були всіма заходами посилити й підганяти хлібозаготівлі. Цього вимагала обстановка. А як вони зробили на ділі? Замість підганяти хлібозаготівлі, вони почали підганяти утворювання всіляких фондів, посилюючи тим самим стриманість здавальників хліба у справі виконання їхніх обов'язків перед державою. Не зрозумівши нової обстанови, вони почали боятися не того, що стриманість селян у справі хлібоздавання може загальмувати хлібозаготівлі, а почали боятися того, що селяни не догадаються притримати хліб, щоб вивезти його потім на ринок лінією колгоспної торгівлі, і, чого доброго, візьмуть та й здадуть весь свій хліб на елеватори.

Інакше кажучи, наші сільські комуністи, принаймні більшість із них, розкусили колгоспну торгівлю тільки з її позитивного боку, зрозуміли та усвоїли її позитивну сторону, але цілком не зрозуміли і не усвоїли негативних сторін колгоспної торгівлі, — не зрозуміли того, що негативні сторони колгоспної торгівлі можуть завдати великої шкоди державі, коли вони, тобто комуністи, не почнуть від перших же днів збирання хліба підганяти якомога хлібозаготівню кампанію.

І цю помилку припустили не тільки працівники в колгоспах. Її припустили також директори радгоспів, які, злочинно притримуючи хліб, що належить до здавання державі, почали продавати його на сторону за вищою ціною.

Чи зважували Раднарко́м і ЦК цю нову обстанову, яка склалася у зв'язку з колгоспною торгівлею хлібом, у відомій своїй постанові про розгортання колгоспної торгівлі? Так, зважували. У цій постанові прямо говориться, що колгоспну торгівлю хлібом можна відкрити тільки після того, як буде виконаний цілком і повнотою план хлібозаготівель і буде зібране насіння. Там прямо сказано, що тільки після закінчення хлібозаготівель і засипання насіння, приблизно до 15 січня 1933 р., — тільки після виконання цих умов можна буде відкрити колгоспну торгівлю хлібом. Цією своєю постановою Раднарко́м і ЦК немов би говорили нашим сільським працівникам: не заслоняйте своєї уваги турботою про фонди та запаси всякого роду, не відхиляйтеся від головного завдання, розгорніть хлібозаготівлі від перших же днів збирання та форсуйте їх, бо перша заповідь — виконання плану хлібозаготівель, друга заповідь — засипання насіння, і тільки після виконання цих умов можете почати і розгортати колгоспну торгівлю хлібом.

Помилка Політбюро ЦК і Раднарко́му полягала, може, в тому, що вони недосить настійно підкреслили цей бік справи й недосить голосно попередили наших сільських працівників про небезпеки, які таяться в колгоспній торгівлі. Але що вони про ці небезпеки попередили, і попередили досить ясно — у цьому не може бути ніякого сумніву. Треба визнати, що ЦК і Раднарко́м трохи переоцінили лєнінський загарт та прозорливість наших працівників на місцях, не тільки районних, але й ряду обласних.

Може, не треба було оголошувати колгоспну торгівлю хлібом? Може, це була помилка, особливо коли мати на увазі ту обставину, що колгоспній торгівлі властиві не тільки позитивні, але й деякі негативні сторони?

Ні, це не було помилкою. Жодний революційний захід не гарантований від деяких негативних сторін, коли його провадять неправильно. Те саме треба сказати про колгоспну торгівлю хлібом. Колгоспна торгівля потрібна й вигідна як селу, так і місту, як робітничій класі, так і селянству. І саме тому, що вона вигідна, її треба було запровадити.

Чим керувалися Раднарком і ЦК, запроваджуючи колгоспну торгівлю хлібом?

Передусім тим, щоб розширити базу товарообороту між містом і селом та поліпшити постачання робітникам сільськогосподарських продуктів, а селянам—міських виробів. Не може бути сумніву, що самої тільки державної та кооперативної торгівлі для цього недосить. Ці канали товарообороту треба було доповнити новим каналом—колгоспною торгівлею. І ми їх доповнили, запровадивши колгоспну торгівлю.

Вони керувалися, далі, тим, щоб з допомогою колгоспної торгівлі хлібом дати колгоспникам додаткове джерело доходу і зміцнити його економічне становище.

Вони керувалися, нарешті, тим, щоб запровадженням колгоспної торгівлі дати селянинові новий поштовх для поліпшення роботи колгоспів як лінією сівби, так і лінією збирання.

Ви заете, що всі ці міркування Раднаркому і ЦК цілком і повністю potwierдилися фактами з життя колгоспів за останній час. Посилення процесу зміцнення колгоспів, припинення виходів з колгоспів, зораз більша тяга одноосібників до колгоспів, прагнення колгоспників приймати нових членів з великим розбором,—все це і багато подібного безперечно горить про те, що колгоспна торгівля не тільки не послабила, а, навпаки, посилила і зміцнила становище колгоспів.

Отже, хиби нашої роботи на селі пояснюються не колгоспною торгівлею, а не завжди правильним проведенням її, невмінням зважити нову обстанову, невмінням перебудувати свої лави відповідно до нової обстанови, утвореної оголошенням колгоспної торгівлі хлібом.

2. Друга причина хиб нашої роботи на селі є в тім, що наші товариші на місцях, — і не тільки ці товариші, — не зрозуміли зміни умов нашої роботи на селі, яка сталася в зв'язку з угрунтуванням панівного становища колгоспів в основних хлібних районах. Ми всі раді тому, що колгоспна форма господарства стала панівною формою в наших хлібних районах. Але не всі розуміють те, що ця обставина не зменшує, а збільшує наші піклування і нашу відповідальність у справі розвитку сільського господарства. Багато хто гадає, що скороно досягнено, скажімо, 70 або 80% колективізації в тому чи тому районі, в тій чи тій області, то цим уже все дано, і ми можемо віддати справу природному бігові речей, пустити справу на самоплив, гадаючи, що колективізація сама зробить свою справу, сама піднесе сільське господарство. Але це глибока помилка, товариші. Насправді перехід до колективного господарства, як переважної форми господарства, не зменшує, а збільшує наші піклування про сільське господарство, не зменшує, а збільшує керівну роль комуністів у справі піднесення сільського господарства. Самоплив тепер більше ніж будь-коли небезпечний для справи розвитку сільського господарства. Самоплив тепер може погубити всю справу.

Поки на селі переважав одноосібний господар, партія могла обмежити своє втручання в справу розвитку сільського господарства окремими актами допомоги, поради або попередження. Тоді одноосібник сам повинен був піклуватися за своє господарство, бо йому ні на кого було скинути відповідальність за це господарство, яке було тільки його особистим господарством, і ні на кого було сподіватися, як тільки на себе самого. Тоді одноосібник мусив сам дбати за сівбу, за збирання і взагалі за всі процеси сільськогосподарської праці, якщо він не хотів лишитися без хліба і стати жертвою голоду. З переходом на колективне господарство справа істотно змінилася. Колгосп не є одноосібне господарство. Колгоспники так і кажуть тепер: „Колгосп мій і не мій, він мій, але разом з тим він належить Іванові, Пилипові, Михайлові й іншим членам колгоспу, колгосп спільний“.

Тепер він, колгоспник, вчорашній одноосібник і сьогоднішній колективіст,—тепер він може скинути відповідальність і може сподіватися на інших членів колгоспу знаючи, що колгосп не залишить його без хліба. Тому турбот у нього, у колгоспника, стало менше, ніж при індивідуальному господарстві, бо піклування та відповідальність за господарство розподілено тепер між усіма колгоспниками.

Що ж з цього виходить? А з цього виходить те, що центр ваги відповідальності за провадження господарства перемістився тепер від окремих селян на керівництво колгоспу, на керівне ядро колгоспу. Тепер селяни вимагають піклування про господарство й розумного провадження справи не від самих себе, а від керівництва колгоспу, або, правильніше, не стільки від самих себе, скільки від керівництва колгоспу. А що це значить? Це значить, що партія вже не може тепер обмежитися окремими актами втручання в процес сільськогосподарського розвитку. Вона повинна тепер взяти в свої руки провід колгоспами, взяти на себе відповідальність за роботу й допомогти колгоспникам вести своє господарство вперед на основі даних науки й техніки.

Але це не все. Колгосп є велике господарство. Але велике господарство не можна провадити без плану. Велике господарство в рілльництві, що охоплює сотні, а іноді й тисячі дворів, можна провадити тільки порядком плянового керування. Без цього воно мусить загинути й розвалитися. Ось вам ще одна нова умова за колгоспного ладу, що докорінно відмінна від умов провадження одноосібного дрібного господарства. Чи можна віддати провадження такого господарства так званому природному перебігові речей, самопливові? Ясно, що не можна. Щоб провадити таке господарство, треба забезпечити колгосп певним мінімумом елементарно письменних людей, здатних плянувати господарство та провадити його організовано. Зрозуміло, що без систематичного втручання радянської влади в справу колгоспного будівництва, без її систематичної допомоги налагодити таке господарство не можливо.

А що з цього виходить? А з цього виходить те, що колгоспний лад не зменшує, а збільшує турботи і відповідальність партії і уряду щодо розвитку сільського господарства. З цього виходить, що партія, якщо вона хоче керувати колгоспним рухом, повинна входити в усі деталі колгоспного життя і колгоспного керування. З цього виходить, що партія повинна не зменшувати, а помножувати свої зв'язки з колгоспами, що вона повинна знати все, що відбувається

в колгоспах, щоб вчасно допомогти і запобігти небезпек, що загрожують колгоспам.

А що ми бачимо на ділі? На ділі ми бачимо відірваність цілого ряду районних і обласних організацій від життя колгоспів, від їхніх запитів. Сидять люди в канцеляріях і самовдоволено риплять перами, не помічаючи, що розвиток колгоспів іде повз бюрократичні канцелярії. В окремих випадках відірваність від колгоспів доходила до того, що деякі члени краєвих організацій довідувалися про справи в колгоспах у себе в краї не від відповідних районних організацій, а від членів ЦК в Москві. Це сумно, але це факт, товариші. Перехід від індивідуального господарства до колгоспів повинен був привести до посилення керування комуністів на селі. А насправді в ряді випадків цей перехід спричинився до того, що комуністи спочили на лаврах, козиряючи високим процентом колективізації, і віддали справу самопливові, віддали справу природному перебігові речей. Проблема плянового керування колгоспним господарством повинна була привести до посилення керування комуністів у колгоспах. А на ділі в ряді випадків вийшло так, що комуністи опинилися „в нетях“, а в колгоспах верховодили колишні білі офіцери, колишні петлюрівці і взагалі вороги робітників і селян.

Так стоїть справа з другою причиною хиб нашої роботи на селі.

3. Третя причина хиб нашої роботи на селі є в тім, що багато наших товаришів переоцінили колгоспи як нову форму господарства, переоцінили й перетворили їх на ікону. Вони вирішили, що, коли дано колгоспи як соціалістичну форму господарства, — то цим уже дано все, цим уже забезпечено правильне провадження справи колгоспів, правильне планування колгоспного господарства, перетворення колгоспів на зразкові соціалістичні господарства.

Вони не зрозуміли, що колгоспи щодо свого організаційного устрою все ще слабкі і потребують серйозної допомоги від партії як щодо постачання їм перевірених більшовицьких кадрів, так і щодо поточного керування колгоспними справами. Але це не все, і навіть не головне. Головна хиба є тут у тім, що багато наших товаришів переоцінили сили і можливості самих колгоспів як нової форми організації сільського господарства. Вони не зрозуміли того, що колгосп сам собою, не вважаючи на те, що він є соціалістична форма господарства, — далеко ще не гарантований від усіляких небезпек і пролізання в керівництво колгоспом усіляких контрреволюційних елементів, не гарантований від того, що за певних умов колгоспи можуть бути використані антирадянськими елементами для своїх цілей.

Колгосп є соціалістична форма господарської організації так само, як ради є соціалістична форма політичної організації. Як колгоспи, так і ради є величезне завойовання нашої революції, величезне завойовання робітничої класи. Але колгоспи і ради являють собою тільки форму організації, щоправда, соціалістичну, та все ж форму організації. Все залежить від того, який зміст буде влитий у цю форму. Ми знаємо випадки, коли ради робітничих і салдатських депутатів підтримували на певний період контрреволюцію проти революції. Така була справа у нас, в СРСР, наприклад у липні 1917 р., коли радами керували меншовики та есери і ради прикривали контрреволюцію проти революції. Така була справа у Німеччині наприкінці 1918 року, коли радами керували соціал-демократи і коли вони прикривали контрреволюцію проти революції. Отож, справа не тільки в радах, як у формі організації, хоч сама ця форма є величезне революційне завойовання. Справа передусім у змісті роботи рад, справа в харак-

тері роботи рад, справа у тому, хто саме керує радами,—революціонери чи контрреволюціонери. Цим, власне, і пояснюється той факт, що контрреволюціонери не завжди висловлюються проти рад. Відомо, наприклад, що керівник російської контрреволюції Мілюков під час кронштадського повстання висловлювався за ради, але без комуністів. „Ради без комуністів“—ось яке було тоді гасло керівника російської контрреволюції Мілюкова. Контрреволюціонери зрозуміли, що справа не тільки в самих радах, але передусім у тому, хто ними керуватиме.

Те саме треба сказати про колгоспи. Колгоспи, як соціалістична форма організації господарства, можуть показати чудеса господарського будівництва, коли на чолі їх стоять справжні революціонери, більшовики, комуністи. І навпаки—колгоспи можуть перетворитися на певний період у прикриття всякого роду контрреволюційних дій, коли в колгоспах верховодитимуть есери та меншовики, петлюрівські офіцери й інші білогвардійці, колишні денікінці та колчаківці. При цьому слід мати на увазі, що колгоспи, як форма організації, не тільки не гарантовані від пролізання антирадянських елементів, але являють собою навіть на перший час деякі зручності для тимчасового використання їх контрреволюціонерами. Поки селяни провадили індивідуальне господарство,—вони були розрізнені та відокремлені один від одного, через що контрреволюційні посягання антирадянських елементів у селянському середовищі не могли дати великого ефекту. Цілком інша картина виходить при переході селян до колгоспного господарства.

Тут селяни мають уже в особі колгоспів готову форму масової організації. Через це пролізання антирадянських елементів до колгоспів та їхня антирадянська діяльність можуть дати куди більший ефект. Треба гадати, що на все це зважають антирадянські елементи. Відомо, що одна частина контрреволюціонерів, наприклад, на Північному Кавказі, сама намагається утворити дещо подібне до колгоспів, використовуючи їх як легальне прикриття для своїх підпільних організацій. Відомо також, що антирадянські елементи в ряді районів, де їх ще не викрито й не розгромлено, охоче йдуть до колгоспів, навіть вихваляють колгоспи для того, щоб утворити всередині колгоспів гнізда контрреволюційної роботи. Відомо також, що одна частина антирадянських елементів сама висловлюється тепер за колгоспи, але з тим, щоб у колгоспах не було комуністів. „Колгоспи без комуністів“—ось яке гасло виношується тепер у середовищі антирадянських елементів. Отже, справа не тільки в самих колгоспах, як соціалістичній формі організації, але передусім у тому, який зміст вливається в цю форму,—справа передусім у тому, хто стоїть на чолі у колгоспів і хто керує ними.

З погляду ленінізму колгоспи, як і ради, взяті як форма організації, є зброя, і тільки зброя. Цю зброю можна за певних умов спрямувати проти революції. Її можна спрямувати проти контрреволюції. Вона може служити робітничій клясі й селянству. Вона може служити за певних умов ворогам робітничої кляси й селянства. Вся справа в тому, в чиїх руках ця зброя і проти кого вона буде спрямована. Це починають розуміти вороги робітників і селян, що керуються клясовим інстинктом.

Цього ще не розуміють, на жаль, деякі наші комуністи. І саме тому, що деякі наші комуністи не зрозуміли цієї простої речі,—саме тому ми маємо тепер таку картину, що в ряді колгоспів верховодять

добре замасковані антирадянські елементи, організуючи там шкідництво і саботаж.

4. Четверта причина хиб нашої роботи на селі є в невмінні цілого ряду наших товаришів на місцях перебудувати фронт боротьби з куркульством, в нерозумінні того, що лице класового ворога змінилося останнім часом, змінилась тактика класового ворога на селі і що відповідно до цього треба змінити свою тактику, щоб домогтися успіхів. Ворог зрозумів змінену обстанову, зрозумів силу і міць нового ладу на селі, і зрозумівши це, перебудувався, змінив свою тактику,—перейшов від прямої атаки проти колгоспів до роботи тихою сапою. А ми цього не зрозуміли, нової обстанови не розгледіли і далі шукаємо класового ворога там, де його немає вже, далі провадимо стару тактику спрощеної боротьби з куркульством, тоді як вона ця сама тактика, давно вже застаріла.

Шукають класового ворога поза колгоспами, шукають його у вигляді людей з звірячою фізіономією, з величезними зубами, з товстою шиєю, з обрізом у руках. Шукають куркуля таким, яким ми його знаємо з плякатів. Але таких куркулів давно вже немає на поверхні. Теперішні куркулі і підкуркульники, теперішні антирадянські елементи на селі—це здебільшого люди „тихі“, „солоденькі“, майже „святі“. Їх не треба шукати далеко від колгоспу, вони сидять у самому колгоспі і посідають там посади комірників, завгоспів, рахівників, секретарів і т. д. Вони ніколи не скажуть—„геть колгоспи“. Вони „за“ колгоспи. Але вони провадять у колгоспах таку саботажницьку і шкідницьку роботу, що колгоспам від них буде не на добре. Вони ніколи не скажуть—„геть хлібозаготівлі.“ Вони „за“ хлібозаготівлі. Вони „тільки“ пускаються на демагогію і вимагають, щоб колгосп утворив фонд для тваринництва, втриє більший розмірами, ніж це треба для діла, щоб колгосп утворив страховий фонд, втриє більший розмірами, ніж це треба для діла, щоб колгосп видавав на громадське харчування від 6 до 10 фунтів хліба на день на працівника тощо. Зрозуміло, що після таких „фондів“ і видач на громадське харчування, після такої шахрайської демагогії господарська міць колгоспу мусить бути підірвана і для хлібозаготівель не лишається місця.

Щоб розгледіти такого спритного ворога і не підпасти демагогії, треба мати революційну пильність, треба мати здатність зірвати машкару з ворога і показати колгоспникам його справжнє контрреволюційне лице. Та чи багато у нас на селі комуністів, які мають ці якості? Комуністи нерідко не тільки не викривають таких класових ворогів, а навпаки, сами піддаються їхній шахрайській демагогії і плентаються за ними у хвості.

Не помічаючи класового ворога в його новій машкарі і не вміючи викрити його шахрайські махінації, дехто з наших товаришів нерідко заспокоюють себе тим, що куркулів вже немає ніби на світі, що антирадянські елементи на селі вже знищені в наслідок політики ліквідації куркульства як класи й що можна помиритися через це з існуванням „неутральних“ колгоспів, які не є ні більшовицькі, ні антирадянські, але які сами, так би мовити стихійно, повинні будуть перейти на сторону радянської влади. -

Але це глибока помилка, товариші. Куркулі розбиті, але вони далеко ще не добиті. Більше за те,—вони не скоро ще будуть добиті, якщо комуністи ловитимуть гав і благодущничатимуть, сподіваючися, що куркулі сами зйдуть у могилу порядком, так би мовити, стихійного свого розвитку. Щодо „неутральних“ колгоспів, то їх

нема взагалі і не може бути в природі. „Невтральні“ колгоспи—це фантазія людей, яким дано очі для того, щоб нічого не бачити. При такій гострій класовій боротьбі, яка є в нас тепер у радянській країні, для „невтральних“ колгоспів не лишається вже місця. При такій обстанові колгоспи можуть бути або більшовицькими, або антирадянськими. І коли ми не керуємо у тих чи тих колгоспах, то це значить, що ними керують антирадянські елементи. В цьому не може бути ніякого сумніву.

5. Нарешті, ще одна причина хиб нашої роботи на селі. Полягає вона, ця причина, в недооцінюванні ролі й відповідальності комуністів у справі колгоспного будівництва, в недооцінюванні ролі й відповідальності комуністів у справі хлібозаготівель. Говорячи про труднощі хлібозаготівель, комуністи звичайно скидають відповідальність на селян, запевняючи, що в усьому винні селяни. Але це цілком невірно і безперечно несправедливо. Селяни тут не при чім. Коли мова йде про відповідальність і вину, то відповідальність падає цілком і повнотою на комуністів, а винні тут у всьому—тільки ми, комуністи.

У світі нема й не було такої могутньої й авторитетної влади, як наша радянська влада. У світі нема й не було такої могутньої й авторитетної партії, як наша комуністична партія. Ніхто не перешкоджає і не може перешкодити нам провадити справу колгоспів так, як вимагають цього інтереси колгоспів, інтереси держави. І коли нам не завжди вдається провадити справу колгоспів так, як вимагає цього лєнінізм, коли ми припускаємо нерідко ряд грубих, непростених помилок, скажімо, лінією хлібозаготівель, то винні в цьому ми, і тільки ми.

Ми винні в тому, що не розгледіли негативних сторін колгоспної торгівлі хлібом і припустили ряд найгрубіших помилок. Ми винні в тому, що цілий ряд наших організацій відірвався від колгоспів, спочинув на лаврах та віддався стихії самотпливу. Ми винні в тому, що цілий ряд наших товаришів все ще переоцінює колгоспи, як форму масової організації, не розуміючи, що справа не стільки в самій формі, скільки в тому, щоб самим узяти на себе керування колгоспами та вибити з проводу колгоспами антирадянські елементи. Ми винні в тому, що не розгледіли нової обстанови і не усвідомили собі нової тактики класового ворога, що діє тихою сапою.

Виникає питання, при чому тут селяни?

Я знаю цілі групи колгоспів, які розвиваються й проквітають, акуратно виконують завдання держави й міцніють з господарського погляду день - у день. З другого боку, я знаю й такі колгоспи, розташовані в сусідстві з попередніми колгоспами, які, не зважаючи на однаковий з ними врожай та однакові з ними об'єктивні умови,— чахнуть та розкладаються. В чому причина? Причина в тому, що першою групою колгоспів керують справжні комуністи, а другою групою керують шляпи, щоправда, з партійним квитком у кишені, але все ж шляпи.

Виникає питання, при чому тут селяни?

Наслідком недооцінювання ролі й відповідальності комуністів є те, що нерідко причину хиб нашої роботи на селі шукають не там, де її треба шукати, і хиб залишаються через це неусуненими.

Не в селянах треба шукати причину труднощів у хлібозаготівлях, а в нас самих, у наших власних лавах. Бо ми стоїмо при владі, ми маємо засоби держави, ми закликані керувати колгоспами і ми мусимо всією повнотою відповідати за роботу на селі.

Такі головні причини, що визначили хиби нашої роботи на селі.

Можна подумати, що я намалював надто сумну картину, що в нас уся робота на селі складається з самих тільки хиб. Але це, звичайно, неправильно. Насправді наша робота на селі має поруч цих хиб цілий ряд найсерйозніших і вирішальних досягнень. Але я вже сказав на початку своєї промови, що в мої завдання не входить характеристика наших досягнень, що я взявся говорити тільки про хиби нашої роботи на селі.

Чи можна виправити ці хиби? Так, безумовно можна.

Чи виправимо ми їх найближчим часом? Так, безумовно виправимо. У цьому не може бути ніякого сумніву.

Я думаю, що політвідділи МТС і радгоспів є одним з тих вирішальних засобів, за допомогою яких можна буде усунути ці хиби за найкоротший строк.

Лютневий 1933 р. Пленум ЦК КП(б)У

Про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 року

(Резолюція Пленуму ЦК КП(б)У, ухвалена на засіданні 7 лютого 1933 року).

Обговоривши постанову ЦК ВКП(б) з 24-І 1933 р., в якій сказано, що:

„парторганізації України не справилися з покладеним на них партійним завданням щодо організації хлібозаготівель і виконання пляну хлібоздавання, не вважаючи на триразове скорочення і без того скороченого пляну“—

пленум ЦК КП(б)У разом з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У вважає, що ця постанова, як і промова т. Сталіна на останньому об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б), дає сувору, але безумовно правильну оцінку становища хлібозаготівлі на Україні, дає правильну більшовицьку критику незадовільної роботи українських партійних організацій і незадовільного керування хлібозаготівлями та керування колгоспами від ЦК КП(б)У.

Пленум відзначає, що рішення ІІІ всеукраїнської конференції, яка дала розгорнуту критику помилок керування сільським господарством і справою хлібозаготівель минулого року і накреслила шляхи, щоб виправити ці помилки і ґрунтовно змінити методи керування сільським господарством, керування колгоспами, що ці рішення не тільки не виконано, а припущено цього року в справі хлібозаготівель, у справі керування колгоспами нові серйозні помилки.

Пленум вважає, що Україна мала всі можливості виконати не тільки тричі знижений плян, який все ж зірвано, але мала всі об'єктивні можливості виконати цілком спочатку встановлений плян хлібозаготівель.

Провал тричі зниженого пляну хлібозаготівель є тільки наслідок незадовільного керування хлібозаготівлями, відсутності ясного розуміння особливостей обстановки цього року (колгоспна торгівля, складність керування колгоспами), відсутності справжньої більшовицької мобілізації партійної організації, особливо по вирішальних областях.

Пленум вважає за потрібне відзначити, що з самого початку хлібозаготівель, як центральні, обласні, так і районні керівні партійні органи були недостатньо пильні, прогледіли і вчасно не викрили маневрів класового ворога—куркуля, петлюрівця, махновця, що проліз до колгоспів і посів у ряді колгоспів командні посади, не викрили куркульського маскування і куркульських хитрощів у боротьбі проти хлібозаготівель. ЦК КП(б)У і обкоми вчасно не підняли низові

районні і сільські партійні організації на викриття підтасованих куркульських баянсів і складених під куркульським впливом фальшивих цифр про врожай, не підняли всю партійну організацію, не мобілізували колгоспні маси на боротьбу за хліб, проти організованого куркулями саботажу хлібозаготівель. Замість неохитного більшовицького керування справою організації хлібозаготівель, замість справжньої мобілізації всієї організації згори донизу, припустили проведення черговости різних сільгоспкампаній (після косовиці—скиртування, потім засів), а хлібозаготівлі лишилися на ділі у найостаннішій черзі. Цим самим пропустили час, дали можливість розкрати хліб тоді, як, навпаки, треба було всіляко форсувати темпи хлібозаготівель, щоб виконати план.

Пленум засуджує застосовану на Україні політику утворювання і зберігання до виконання плану хлібозаготівель, так званих, засівних фондів, що послабило наші позиції в боротьбі за хліб, за виконання плану хлібозаготівель, утворювало благовидне прикриття для саботажників, посилювало опір хлібозаготівлям. Ця політика на ділі дезорієнтувала районних і сільських працівників, демобілізувала їх у боротьбі з організаторами саботажу хлібозаготівель.

Ця відсутність належного розуміння обстановки, справжнього характеру труднощів, відсутність твердої, ясної лінії у питанні першочерговости хлібозаготівель перед утворенням усіх без винятку колгоспних фондів—перешкоджала справжній мобілізації партійних сил і утворювала розмагнеченість у виконанні плану хлібозаготівель і надії на дальше його зниження.

Все це особливо позначилося і мало місце у вирішальних областях України (Дніпропетровській, Харківській, Одеській), що повинні були дати основну масу хліба. В цих областях від обласного керівництва було виявлено найбільше благодушності, поруч відсутности знання справжнього становища в районах і колгоспах. Саме цим пояснюється та обставина, що так пізно викрито становище справи в Оріхівському та Солонянському районах в Дніпропетровській області; в Кобиляцькому та Балаклійському районах Харківської області; В. Олександрівському і Баштанському—в Одеській області. Саме цим пояснюється надзвичайно ганебний провал хлібозаготівель в одноосібному секторі по Харківській, Чернігівській і інших областях.

Пленум вважає за безумовно правильну ухвалу ЦК ВКП(б) від 24-І, вітає зміцнення керівництва основних областей України і відраджень за другого секретаря ЦК КП(б)У т. Постишева.

Партійні організації України, насамперед її керівні кадри, повинні особливо уважно й серйозно продумати і обговорити ухвалу ЦК від 24-І, по-більшовицькому до кінця розгорнути критику помилок та хиб нашої роботи в хлібозаготівлях, у керівництві колгоспами для того, щоб нарешті зробити звідси висновки, які подобають для більшовиків, щоб у найкоротший строк не на словах, а на ділі перебудувати свою роботу і виправити свої помилки.

Зміна метод партійного керівництва має насамперед означати встановлення від усіх керівних партійних органів, починаючи від ЦК КП(б)У, до низових партійних осередків, суворого більшовицького контролю над роботою кожного комуніста, незалежно від того поста, який він посідає, серйозної критичної оцінки його роботи та рішучого виправлення хиб роботи кожного комуніста.

Пленум ЦК КП(б)У спільно з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У приймає до неухильного керівництва критику й вказівки т. Сталіна, зроблені ним на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б). Пар-

тійна організація України і, насамперед, її керівні кадри зроблять усі потрібні висновки з ухвали ЦК ВКП(б) та промови т. Сталіна, зосередять усі свої сили на швидкому виправленні своїх помилок, на рішучій перебудові своєї роботи, зміні метод керування колгоспами, і не на словах, а на ділі піднімуть всю партійну організацію України на боротьбу за збирання насінних фондів, готування та успішне проведення весняної засівної кампанії.

Про зміцнення колгоспів і завдання весняної сівби

(Резолюція Пленуму ЦК КП(б)У, ухвалена на засіданні 7 лютого 1933 року)

Основні завдання весняної засівної кампанії на Україні є збільшити проти минулого року засів зернових культур і підвищити врожайність, як зернових так і технічних культур, з них передусім буряків.

Відповідно до затвердженого ЦК ВКП(б) плану загальної сівби на 17.130 тис. га (з них 11.860 тис. га по колгоспах і 2.130 тис. га по радгоспах), розмір засіву зернових культур повинно збільшити на 1.040 тис. га проти минулого року при скороченні площі під буряками з 1.249 тис. га до 913,8 тис. га. Поліпшенням обробітку треба підвищити врожайність буряків по всіх сектарах до 100 центнерів з гектара.

Спираючись на значно зміцнілі за останній рік колгоспи, на колгоспні кадри, що зросли, спираючись на значно поширену технічну базу колгоспного й радгоспного господарства, українська партійна організація повинна не тільки ліквідувати прориви, які є в сільському господарстві України, але повинна зробити рішучий крок уперед у справі зміцнення радгоспів і колгоспів, повинна домогтися значного підвищення врожайності і збільшення продукції сільського господарства в галузі зерновій, технічних культур і тваринництва.

Весняна засівна кампанія, як це показав і досвід хлібозаготівель, відбуватиметься в умовах загостреної класової боротьби з рештками куркульських і інших антирадянських елементів, які в ряді районів і в ряді колгоспів, спираючись на відсталі елементи колгоспників, граючи на пережитках власницьких настроїв, недисциплінованої і несвідомої частини колгоспників, намагатимуться організувати саботаж весняної сівби, як організовували саботаж хлібозаготівель.

Успішне виконання завдань весняної сівби вимагатиме від усіх парторганізацій згори донизу виняткового напруження сил, підвищення революційної пильності, справжньої більшовицької організованості і рішучого перебудування всієї роботи, щоб подолати труднощі.

Пленум відзначає, що не вважаючи на те, що III всеукраїнська конференція дала розгорнуту більшовицьку критику помилок минулого року і накреслила шлях, щоб виправити їх і ґрунтовно перебудувати роботу на селі, партійні організації України не тільки не запровадили в життя цих постанов, а й припустили ряд нових серйозних помилок у справі керування колгоспами, у проведенні хлібозаготівель. Правильна більшовицька критика цих помилок, яку дав тов. Сталін у його промові на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б), і постанова з 24 січня 1933 року, повинні бути широко роз'яснені і

засвоєні всіма організаціями згори донизу. Запровадження в життя постанов січневого об'єднаного пленуму і директив, які дано у промові тов. Сталіна про роботу на селі, про перебудовання й поліпшення нашого керування колгоспами, поруч нещадного викривання своїх помилок проведенням суворої більшовицької самокритики—забезпечить рішучий і швидкий поворот у роботі всієї парторганізації України.

I. Організація праці в колгоспах

За минулий рік колгоспи України зміцнили і збільшили прибутковість свого господарства. Завдяки більшому впровадженню принципу розподілу натурчастини прибутків за трудовими, у колгоспах складається міцне ядро колгоспників, які своєю сумлінною і дисциплінованою працею борються за поліпшення господарства колгоспу.

В той же час поточний рік викрив ряд найсерйозніших хиб у колгоспах. Порушення принципу розподілу, особливо натуральної частини прибутків за трудовими, зокрема, під час видавання авансів, припущення великих витрат і розтрат хліба на громадське харчування, перетворення в ряді місць громадського харчування на методи зрівнялівського розподілу основної натурчастини прибутків хліба, відсутність постійних виробничих бригад і в наслідок цього знеосібка коней, реманенту, землі, низький в дуже багатьох випадках вихід на роботу, пагана якість праці і слабка дисципліна в роботі, великі хиби в справі нормування і оцінки праці на вирішальних польових сезонних роботах при надмірно великих витратах на оплату управлінського апарату і некваліфікованих постійних видів праці. Все це надзвичайно гальмувало розвиток і швидке поліпшення колгоспного господарства, виявлення всіх його величезних господарських можливостей.

Усі ці хиби в роботі колгоспів набагато збільшувалися впливом і підривною роботою куркульських, петлюрівських, махнівських і інших контрреволюційних та антирадянських елементів, що пролізли до багатьох колгоспів, а також до апаратів МТС і земорганів.

Парторганізації України не зуміли вчасно викрити цей вплив і розгорнути широку боротьбу, щоб подолати його. Тільки останнього періоду хлібозаготівель цим елементам заподіяно рішучого вдару. Проте, потрібна буде ще величезна політична й організаторська робота, щоб очистити колгоспи від рештків розбитих ворожих клас, утворити міцні більшовицькі кадри, завоювати в колгоспах міцну більшість.

У зв'язку з цим пленум заборв'язує всі партійні організації запровадити в життя таке:

1. Основна підойма ґрунтового поліпшення організації праці в колгоспах є утворення постійної виробничої бригади. Треба не пізніше як наприкінці лютого закінчити утворювати в усіх колгоспах постійні виробничі бригади, закріплювати за ними ділянки землі, реманенту й живого тягла, категорично заборонивши після утворення бригад перемішувати колгоспників із бригади до бригади і перекріплювати засоби виробництва. До того ж терміну встановити для кожної виробничої ділянки МТС робочий плян весняної сівби, пов'язавши його з плянами колгоспів і бригад.

Всю продукцію, яку виробила кожна виробнича бригада, треба брати на облік окремо.

2. Пост бригадира в колгоспі є основна командна висота у виробництві. Тим то добір бригадирів із досвідчених і справді відданих

колгоспній справі людей і закріплення їх на роботі є основне практичне завдання, якому РПК, МТС і політвідділи повинні приділити першорядну увагу.

3. Щоб стимулювати підвищення якості роботи, встановити, що видання як грошових, так і натуральних авансів у колгоспі провадиться по бригадах розмірами різними для різних бригад, залежно від якості і наслідків їх роботи.

Щоб забезпечити добру якість роботи, встановити в бригаді сувору трудову дисципліну, бригадирів треба надати право зменшувати оплату від 10 до 30%, а щодо нездатних працівників, які своїм не-сумлінним ставленням до праці і недисциплінованістю підривають роботу бригади, виключати з бригади, представляти правління для накладення штрафу, представляти до виключення з колгоспу.

Над правильним застосуванням бригадиром своїх прав треба встановити контроль, як від виробничої наради бригади, так і від правління колгоспу.

4. Встановлення норм виробітку і правильної розцінки в трудових днях для окремих категорій, особливо сезонної праці в колгоспах, є найважливіша справа, яка значною мірою визначає міру зацікавленості колгоспника в роботі і ставлення його до праці. Пленум вважає за правильне встановлення таких розцінок у трудових днях, за якими тих, що працюють на польових роботах, оплачувалося б багато вище за тих, що працюють на некваліфікованих постійних роботах, а найвирішальніші види праці на сезонних польових роботах за сумлінної ударної роботи повинні мати можливість виробити в трудових днях більше за всі інші категорії, які мають постійну роботу, в тому числі за службовців правління колгоспу.

У той же час треба рішуче скоротити витрати трудових днів на адміністративно-управлінський апарат, стежачи за тим, щоб установленого крайнього розміру витрат на цю мету суворо дотримувалося.

5. Боротьба за трудову дисципліну в колгоспах, МТС і радгоспах повинна стати невід'ємною частиною боротьби за успішне виконання весняної сівби і підвищення врожайності.

В кожному колгоспі треба встановити суворий внутрішній розпорядок, про який повинен знати кожен колгоспник і який треба вивісити на видному місці в правлінні, бригадах тощо. Внутрішнім розпорядком повинно точно встановити час виходу на роботу і початку роботи, час закінчення різних робіт, час перерв тощо.

За порушення цього розпорядку винних треба суворо карати, як за найтяжче порушення трудової дисципліни в колгоспі. Особливо суворо повинно карати в колгоспах за невихід на роботу періодів найнапруженіших сезонних масових робіт: стихійні лиха, боротьба з шкідниками і т. ін., використання перерв між частими дощами, згори осипання хліба, боротьби з бур'янами тощо.

6. Щоб забезпечити швидке й вчасне виконання сільськогосподарських робіт, на періоди сівби, поління, збирання і молотби, колгосп повинен заборонити відхід колгоспників, відпускаючи на сторону тільки зайву робочу силу організованим порядком.

У колгоспах треба оголосити нещадну боротьбу літунам, яких протягом цілого року немає в колгоспі, а являються вони до колгоспу тільки наприкінці збирання, щоб урвати собі частку від колгоспного врожаю. До таких колгоспників, які вносять дезорганізацію в господарство колгоспу, треба застосовувати різних заходів впливу, аж до позбавлення їх натуральної частини продукції і виключення з колгоспу.

II. Про збирання насінфондів

Успішне закінчення збирання насінних фондів у колгоспах є головне і вирішальне завдання у готуванні до весняної сівби.

Збирання насінних фондів у більшості областей є надто незадовільне. Особливо погане є становище в Дніпропетровській і Одеській областях, які мають на I-II—перша 9% зібраного насіння, друга—14%. Незадовільний є також перебіг збирання насіння за культурами, особливо з засівання ранніх колоскових культур, цей бік роботи треба висунути як основне питання в справі утворення насінних фондів.

Всі сили партійних організацій треба тепер переключити на збирання насінних фондів, щоб до 10 березня цілком закінчити збирання насіння. Збирання насінних фондів треба провадити методами хлібозаготівель, розгорнувши негайно широку політичну роботу по мобілізації колгоспних мас на боротьбу за насіння, зробивши за основну підйому в справі збирання насіння виробничу бригаду.

Всі партійні й комсомольські організації (райкоми, осередки), всі колгоспи і колгоспники повинні твердо засвоїти, що потрібні їм до весняної засівної кампанії фонди треба будучо мобілізувати всередині колгоспу і району, передусім, коштом повернення розкраденого хліба, виявлення прихованого хліба, і що ніякої позики держава не видаватиме.

III. Ремонт і готування тракторного парку

1. Пленум вважає перебіг ремонту і готування до весни тракторного парку за незадовільний, особливо в основних вирішальних областях, які перші розпочинають сівбу: Дніпропетровська, Одеська. По Україні на I-II по МТС відремонтовано тільки 32%, а по Дніпропетровській, Одеській—24,7% і 33,7%.

Поганий перебіг ремонту пояснюється, передусім, незадовільним керуванням цією справою від обласних і районних партійних організацій, а особливо від земельних і спеціальних тракторних обласних і республіканських органів.

Партійні організації повинні взяти цілком до своїх рук керування запровадженням у життя постанови ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про ремонт тракторів.

2. Пленум пропонує вжити заходів, щоб протягом лютого безумовно було відремонтовано по МТС—10.500 і радгоспах 5.000 тракторів, тобто—всю лютневу програму і все недороблене за грудень і січень місяці, і щоб до 1 березня встановлену на цей термін програму виконати повнотою.

3 цією метою треба встановити від райкомів і обкомів систематичне оперативне керування щодо кожної МТМ і надання кожній з них швидкої і вичерпної допомоги для виконання програми ремонту.

3. Треба домогтися забезпечення доброї якості ремонту тракторів. У кожній майстерні треба встановити партійний контроль над якістю роботи по збиранню, якістю матеріялу, що йде на ремонт, над вчасним подаванням до майстерні потрібної якості запасних частин і неприпускання виробляти запасні частини з невідповідної якості матеріялу.

4. Негайно треба перевірити всіх відповідальних людей по всіх ланках, через які йде постачання запасних частин, починаючи від заводу, і кінчаючи МТМ. Насамперед треба перевірити кадри обласних і міжрайонних баз „Сельснабремонту“. Ці кадри треба негайно зміцнити, а непідходящих і непридатних людей усунути.

5. До 1 березня треба по всіх МТС і радгоспах провести добір трактористів, як з погляду їх технічної придатності, так і політичної перевірених і закріплення їх до тракторів і тракторних бригад.

6. Обкоми і райкоми повинні суворо перевіряти, щоб МТС і радгоспи вчасно до весняного бездоріжжя вивезли належну їм кількість горючого до своїх внутрішніх баз. ЦК КП(б)У повинен вжити заходів, щоб повнотою забезпечити Україну мінімально-потрібною кількістю горючого.

Беручи до уваги загальний нестаток горючого, треба скрізь по всіх МТС і радгоспах, по бригадах, по кожному трактору встановити найсуворішу систему заощадження горючого, щоб не припустити ніяких перебоїв у роботі тракторного парку весною.

7. Зобов'язати РСІ зорганізувати систематичний контроль і перевірку перебігу ремонту тракторів, як по кількості, так і по якості, з перевіркою витрачання найцінніших матеріалів (бабіт і інш.) і запасних частин.

IV. Готування живої тяглової сили

1. Пленум вважає, що становище, яке утворилося з кінським поголів'ям—неблагополучне. Не зважаючи на ряд постанов ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У, заходів, накреслених для поліпшення становища в цій найважливішій галузі, на місцях в життя не запроваджується і увага до цієї найважливішої справи від партійних організацій недостатня. За особливо незадовільну в цьому напрямку пленум вважає роботу НКЗему, обласних і районних земельних органів.

Головна причина поганого стану кінського тягла є поганий догляд і зневажливе ставлення до коня. Щоб забезпечити успіх весняної сівби, треба негайно і будучо покінчити з безгосподарським ставленням до коня.

Таке ставлення всіляко підтримують і провадять куркульські та інші антирадянські, шкідницькі елементи, що пролізли до колгоспів. Треба негайно мобілізувати всю увагу партійних організацій МТС, політвідділів, колгоспів і радгоспів на справу поліпшення догляду коня, встановлення справжньої відповідальності осіб, приставлених до цієї справи, на організацію правильного і старанного годування коня, на мобілізацію для цього всіх наявних кормових ресурсів колгоспів і радгоспів.

2. Пленум цілком схвалює постанову ЦК КП(б)У і РНК про готування живого тягла до весняних сільськогосподарських робіт, і зокрема, використання на легких роботах корів.

3. У колгоспах, де утворилося тяжке становище з кормами, коней, які перебувають у поганому стані, треба негайно звільняти від роботи. Перед початком весняних робіт треба дати скрізь обов'язковий місячний відпочинок коням, призначеним для польових робіт.

V. Заходи для піднесення врожайності

Піднесення врожайності є центральне завдання весняної засівної кампанії. Це завдання можна розв'язати найсуворішим запровадженням найважливіших агротехнічних заходів і, передусім, проведенням сівби у встановлені від ЦК і РНК строки. Виходячи з цього, пленум ухвалює:

1. Зобов'язати всі парторганізації, під відповідальність секретарів партійних комітетів, голів виконкомів, директорів МТС, їх ділянкових помічників, голів колгоспів і директорів радгоспів суворо витримати

встановлені строки весняної сівби, завчасно підготувати все, щоб швидко провести сівбу на самому початку весни, найсприятливішого для сівби періоду.

2. Встановити у районах лінією партійною і радянською в МТС і колгоспах найсуворішу і систематичну перевірку додержання встановлених для кожного району і колгоспу, за культурами, норм висіву, і поведи нещадну боротьбу з крадіжками насіння, застосовуючи закон про охорону громадської власності і караючи винних як за шкідництво.

3. Для боротьби з бур'янами на всій площі засіву по веснооранці треба провадити не мілку, а глибоку оранку плугом з пильним боронуванням ґрунту. Треба також забезпечити повнотою обробіток встановленої пляном кількості чистих парів. Карати найсерйознішими заходами засіяння під борону (на волокою).

4. У кожному колгоспі і радгоспі треба встановити якісне приймання роботи від бригад, звернувши особливу увагу на боротьбу з огріхами під час оранки і сівби. За запровадження агротехнічних заходів у колгоспі покласти відповідальність: на бригадира — в бригаді, на спеціального члена правління — в колгоспі, на заст. директора по виробничій частині — МТС і радгоспі і на заврайзв і відповідних спеціалістів агрономів — у районі.

5. Серйозним, уже перевіраним, практичним досвідом, агротехнічним засобом піднесення врожайності ярих є надрання сівба і яровізація насіння.

Пленум пропонує обкомам і РПК проведення надранньої сівби (250.000 га), а також проведення засіву яровізованим насінням (на площі, як мінімум 200.000 га) взяти під свій безпосередній нагляд і керівництво. Негайно заходитись навколо готування для цього людей, інструктування їх, роз'яснення агротехнічної рації цих заходів і значення їх для піднесення врожайності.

6. Запропоновані Наркомземом, для всіх районів України зразкові сівозміни, не зважаючи на винятково велике значення правильних сівозмін для піднесення врожайності, на місцях опрацьовують тільки земельні органи, партійні ж організації цією справою не керують. Пленум звергає увагу партійних, радянських і земельних органів на потребу при проведенні сівозмін забезпечити виконання пляну засіву зернових культур.

7. Пленум ЦК особливо відзначає, що провал, який припустила українська організація минулого року в справі обробітку і втрати врожаю цукрових буряків утворив труднощі з цукром. Особливо ті обкоми, які мають вирішальні щодо розмірів площі буряків (Вінниця, Київ, Харків) повинні приділити виняткову увагу вчасному засіву і обробітку цукрових буряків, повинні посилити конкретне керування сівбою і обробітком забезпечивши мобілізацію колгоспних мас для вчасного виходу в поле.

VI. Про роботу МТС і політвідділів

Постанова ЦК ВКП(б) про утворення політвідділів у МТС і перетворення МТС на справжні центри широкої політичної і організаційної роботи на селі — тільки починає запроваджуватися в життя і тому вимагає від усіх партійних організацій виняткової уваги до цієї справи.

Перед політвідділами МТС стоять такі практичні завдання: організація спільно з районною парторганізацією збору насінних фондів, забезпечення пильного підготування МТС до сівби, ремонт тракторів, добір трактористів, підготування живої тягової сили й організація сівби в колгоспах.

Політичне зміцнення МТС організацією політвідділів не тільки не послаблює відповідальності обкомів і райкомів за організацію сівби і керування МТС, а навпаки, вимагає посилити увагу і керування роботою МТС і допомогу політвідділам у запровадженні в життя постанови пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б) про політвідділи МТС.

Стверджуючи постанову Політбюра з 15 січня 1933 року про укомплектування політвідділів МТС, пленум зобов'язує донецький, харківський, вінницький, дніпропетровський, одеський і київський обкоми закінчити до 1 березня добір керівних працівників для політвідділів (начальники і їх заступники), підійшовши до тієї найважливішої справи з особливою увагою.

VII. Про проведення сівби в радгоспах

Справу керування радгоспами, не зважаючи на їх величезне політичне і господарське значення, з боку партійних організацій поставлено незадовільно. Цей рік, починаючи з організації весняної сівби, повинен бути роком рішучого повороту в справі поліпшення господарства радгоспів, кращого використання технічних засобів, що є у них. Це повинні засвоїти не тільки директори радгоспів, а й усі партійні організації.

Найголовніше завдання весняної сівби у радгоспах, як і в колгоспах, є боротьба за якість сівби, боротьба за підвищення врожайності. Щодо цього радгоспи повинні стати за зразок для колгоспів.

Для цього, передусім, треба зміцнити кадри директорів, зав. відділів, зав. майстерень і т. інш., а також утворити політвідділи радгоспів і допомогти радгоспам закінчити ремонт тракторного парку і укомплектування його трактористами.

VIII. Сівба в одноосібному секторі

Пленум категорично застерігає партійні організації від ігнорування і недооцінювання одноосібних господарств у проведенні сівби і пропонує провести серед них широку політичну роботу та довести не пізніше, як 20 лютого, плян сівби, до кожного одноосібного господарства.

Зважаючи на те, що деякі одноосібні господарства розпродали коней і реманент, деякі використовують коней на стороні для спекулятивних цілей, застосовувати в потрібних випадках, за постановою районних виконкомів, обов'язкову супругу для спільного обробітку одноосібних ділянок землі.

Щодо одноосібників, які вдарились в спекуляцію і вперто відмовляються обробляти та засівати землі, які вони займають, застосовувати постанову сесії ЦВК СРСР з 30-І 1933 р.

IX. Про організаційно-партійну роботу на селі

Величезні успіхи колективізації на селі вимагають корінного перебудування і зміни метод роботи та керування колгоспами. За програму цього перебудування партроботи на селі, є промова тов. Сталіна на об'єднаному пленумі, в якій він з особливою силою підкреслив:

„Колгоспний лад не зменшує, а збільшує турботи і відповідальність партії і уряду щодо розвитку сільського господарства. З цього виходить, що партія, коли вона хоче керувати колгоспним рухом повинна входити в усі деталі колгоспного життя і колгоспного керівництва. З цього виходить, що партія повинна не зменшувати, а помножувати свої зв'язки з колгоспами, що вона повинна знати все, що відбувається в колгоспах, щоб вчасно стати на допомогу і запобігти небезпек, що загрожують колгоспам“.

У цьому напрямі повинно відбуватися перебудування партійної роботи на селі й зміна метод керування.

Особливо важливе завдання партійних організацій є домогтися повсякденної перевірки запровадження в життя партійними осередками колгоспів, радгоспів, МТС усіх постанов ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б) У щодо підготування і організації весняної сівби, борючись з формальним ставленням до проведення цих постанов.

Треба домогтися, щоб керівники МТС, радгоспів, колгоспів і рад. органів на місцях не боялися виявляти ініціативу і брати на себе відповідальність, щоб вишукати на місці всі можливості для подолання практичних труднощів. Треба давати рішучу відсіч окремим керівникам, які прикривають свою бездіяльність, неповоротливість, а іноді й опортуністичне ставлення до найважливіших завдань партії посиленням на відсутність інструкції, або вказівок від вищих організацій.

Постанову ЦК ВКП(б) про готування і організацію засівної кампанії, про ремонт тракторів, новий закон про тверду поставку хліба державі, а також ряд постанов ЦК КП(б)У і РНК УСРР недостатньо роз'яснено і популяризовано в широких масах, в той час, як ці постанови мають величезне значення для успіху весняної сівби. Пленум пропонує в цьому напрямі організувати проведення широкої політичної роботи.

Партійні організації повинні поліпшити керування комсомолом на селі, перебудувати його роботу в напрямі активної участі всіх комсомольців у боротьбі за запровадження в життя основних завдань партії у підготуванні і успішному проведенні засівної кампанії.

На подолання труднощів весняної сівби треба мобілізувати найширші маси робітників. Профспілки України зобов'язані негайно перебудувати свою роботу, на ділі, по-більшовицькому включитися в боротьбу за успішне проведення весняної сівби, максимально використати для цього всі форми свого зв'язку з селом.

Партійна організація сильна і боездатна не кількістю своїх членів, а своєю більшовицькою згуртованістю і своїм зв'язком з масами, наявністю навколо себе надійного і відданого партії і радянській владі колгоспного активу, готового всіма силами боротися з антигромадськими, рвацькими і відсталими елементами, за трудову дисципліну, за піднесення продуктивності праці в колгоспі, за бережне ставлення до громадського добра, за сумлінне виконання колгоспом своїх обов'язків перед державою.

В цьому напрямі партійні організації повинні організувати свою роботу, щоб подолати труднощі весняної сівби.

Невиконання Україною своїх зобов'язань перед державою щодо хлібоздавання, помилки, припущені у керуванні колгоспами, зобов'язують КП(б)У і її керівні кадри з особливою енергією наполягти на подолання всіх труднощів і, безумовно, забезпечити успішне проведення весняної сівби.

Цього можна досягти, справді мобілізувавши сили цілої КП(б)У і її організації на місцях, забезпечивши в усій роботі непохитне більшовицьке керівництво, суворо вимагаючи від кожного комуніста сумлінно виконувати свої обов'язки. Виявам гнилого лібералізму від керівників не може бути місця в більшовицькій партії. Тих, що ухиляються від виконання своїх більшовицьких обов'язків, нитиків і маловірів, тих, що пасують і відступають перед труднощами, дворушників і підспівувачів махновсько-петлюрівських елементів нещадно виганяти з партії і застосовувати до них суворих державних заходів впливу.

С. Крамер

Народно-господарський плян УСРР на 1933 рік

І. Основні завдання пляну

Основні завдання народно-господарського пляну на 1933 рік остаточно й цілком повно визначено ухвалами січневого 1933 р. об'єднаного пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б). За основу цих ухвал взято вичерпливу більшовицьку оцінку підсумків переможного вивершення першої п'ятирічки за чотири роки й найважливіші завдання дальшого соціалістичного будівництва, що їх дав вождь партії тов. Сталін—у своїй історичній доповіді на цьому пленумі. Ці підсумки й завдання нерозривно зв'язані. В період першої п'ятирічки робітнича кляса нашої країни під керівництвом комуністичної партії та її ЦК, на чолі з тов. Сталіним, в рішучій боротьбі з клясовим ворогом з контрреволюційним троцькізмом і правим опортунізмом, — головною небезпекою на даному етапі, — в боротьбі за соціалістичну індустріалізацію створила власну технічну базу для вивершення реконструкції всіх галузей народнього господарства; обороноспроможність країни піднесено на потрібну височінь; з країни аграрної СРСР перетворився в країну індустріальну.

„Швидке зростання індустрії, з одного боку, й успішне проведення політики ліквідації куркульства як кляси, з другого, дали змогу постачити сільському господарству трактори й найновіші сільгоспмашини, об'єднати дрібні, одноосібні селянські господарства у великі колективні господарства й організувати широку мережу зернових і тваринницьких радянських господарств“ (з резолюц. пленуму). З країни дрібного рільництва СРСР перетворився в країну найбільшого в світі рільництва, де соціалістичні форми (радгоспи та колгоспи) посіли міцне переважне становище. Розтрощивши куркульство й підірвавши коріння капіталізму в сільському господарстві, робітнича кляса нашої країни розв'язала остаточно й безповоротно історичне завдання „хто-кого“ проти капіталізму, на користь соціалізму як у місті, так і в селі.

Успішне закінчення першої п'ятирічки за чотири роки збільшило матеріальний добробут трудящих мас як у місті, так і в селі. За роки першої п'ятирічки ліквідовано безробіття й непевність в завтрашньому дні серед робітників і на основі колективізації підірвано „основу розшарування селянства на бідних і багатих і знищено в зв'язку з цим зубожіння і павперизацію в селі“ (з резолюції пленуму).

Вирішальних успіхів під час першої п'ятирічки досягнуто наслідком послідовного й неухильного проведення генеральної лінії партії, мобілізації мільйонних мас навколо завдань соціалістичного будівництва на основі все більшого розгортання соціалістичних форм праці—соціалістичного змагання та ударництва.

Дуже коротко й разом з тим вичерпно основну характеристику першої п'ятирічки сформулював тов. Сталін у своїй доповіді на пленумі: „У період першої п'ятирічки ми зуміли організувати ентузіазм, патос нового будівництва й добилися вирішальних успіхів. Це дуже добре. Але тепер цього замало. Тепер цю справу ми повинні доповнити ентузіазмом, патосом освоєння нових заводів і нової техніки, серйозним збільшенням продукційності праці, серйозним зменшенням собівартости. В цьому тепер головне. Бо тільки на цій базі ми можемо досягти, скажімо, до другої половини другої п'ятирічки, нового могутнього розгону, як в галузі будівництва, так і в галузі приросту промислової продукції“. Відповідно до цього, пленум в ухваленій ним резолюції підкреслив, що „на відміну від першої п'ятирічки друга п'ятирічка буде переважно п'ятирічкою освоєння нових підприємств у промисловості, п'ятирічкою організаційного зміцнення нових підприємств у сільському господарстві—колгоспів та радгоспів, що звісно, не виключає, а передбачає дальший розвиток нового будівництва“.

Подані вище підсумки та настанови цілком і повною мірою стосуються звичайно також і до УСРР, яка вивершила свою п'ятирічку за чотири роки з величезними перемогами. За період першої п'ятирічки матеріально-технічна база української промисловости, переважно важкої, ґрунтовно реконструйована та відновлена. За чотири роки запроваджено в експлуатацію нових цілком реконструйованих 47 великих і середніх шахт, 12 доменних і 13 мартенівських печей. В лави провідної галузі—машинобудівництва вступили нові гіганти: Харківський тракторний завод, Турбо-генераторний завод, Луганський паротягобудівельний завод, новий Краматорський завод, комбайнів „Комунар“ і ряд великих, цілком реконструйованих, старих підприємств: ХПЗ, ХЕМЗ. Горлівський завод „Більшовик“, ім. „Правди“, „Ленкузня“, тощо—вся продукція машинобудівництва збільшилась за першу п'ятирічку в 4½ рази.

Вирішальних успіхів досягнуто і в галузі соціально-технічної реконструкції сільського господарства України. Колективізацією наприкінці першої п'ятирічки охоплено 69% господарств і 78,3% засівної площі. Число МТС досягло 574 з тракторним парком потужністю до 300 т. НР замість 1,4 т. НР 1929 року, а потужність усього тракторного парку в сільському господарстві досягла 450 т. НР. Значних успіхів досягнуто також у всіх інших галузях соціалістичного будівництва.

Всі ці величезні успіхи обумовлюють потребу звернути головну увагу в народньо-господарському плані 1933 року на завдання освоєння нової техніки, на організаційне зміцнення колгоспів і радгоспів і на рішуче підвищення всіх інших якісних показників плану, не ставлячи „якихнебудь нових, величезних завдань кількісного порядку“ (Молотов). Зазначимо тут же, що в ряді вирішальних галузей народного господарства України й кількісні показники плану 1933 року дуже значні. Виконання цих показників, яке потребуватиме напруженої праці й величезної активності робітничих мас, нерозривно зв'язано з забезпеченням основних завдань щодо освоєння нової техніки, збільшення продукційності праці й зменшення собівартости й готу-

вання „нового потужного розгону як в галузі будівництва, так і в галузі приросту промислової продукції“ до другої половини другої п'ятирічки.

II. Програма капітального будівництва

Обсяг фінансування капітального будівництва на 1933 рік по народньому господарству УСРР визначено в розмірі 3.153 м. крб. проти 3.177 м. крб. 1932 року, цебто на 0,8% менше проти 1932 року. Проте, зспроєктоване на 1933 рік зменшення собівартости будівництва на 15%, що його треба за всяку ціну виконати, і для виконання якого Союзний уряд уже провів цілий ряд рішучих операційних заходів, забезпечує зростання фізичного, справжнього обсягу будівництва на 16—17%. Сумарне уявлення про основний напрям капіталовкладень за найважливішими підрозділами дає така таблиця:

	1932 р.	1933 р.	1933 р. проти 1932 р. у % %
Держ. промисловість (з електрифікацією) .	1 889	1 940	1 02,8
Сільське господарство	391	320	82,0
Транспорт	504	506	100,4
Комун.-житл. буд-во	408	413	101,2
Соц.-культур. буд-во	130	133	102,5
Р а з о м	3 322	3 312	99,7

У цій таблиці ми показуємо вкладення бруто¹⁾, цебто окремі капітальні роботи, як наприклад: житлове, комунальне, соц.-культурне будівництво, які провадять по плянах промислових та інших організацій, показано в цій таблиці також і по розділах ком.-житлового і соц.-культурного будівництва, щоб визначити загальний обсяг цих будівництв. Увесь плян капіталовкладень бруто вищий від пляну нетто, що його ми показали вище, на 276 м. крб. 1932 року і на 322 м. крб. 1933 року. Перелічені в таблиці п'ять основних галузей народнього господарства за своєю питомою вагою в капіталовкладеннях становлять 96%.

При майже стабільному обсягу фінансування капітального будівництва 1933 року проти 1932 року всі галузі дають більший чи менший приріст вкладень за винятком сільського господарства, де капіталовкладення зменшено на 18%. Пояснюється це, поперше, тим, що на відміну від усіх інших галузей народнього господарства, де розмір перехідного будівництва дуже тисне на обсяг капіталовкладень наступного року, в сільському господарстві цей тиск дуже незначний і, подруге,—тим, що в сільському господарстві виконання основних завдань другої п'ятирічки і пляну 1933 року щодо організаційного зміцнення колгоспів і радгоспів, збільшення врожайности тощо залежить тепер у далеко меншій мірі, ніж раніш, від нових капіталовкладень, а найбільше від якості роботи, від обережного ставлення до машини й до соціалістичної власности, від організації праці, боротьби з втратами тощо. Слід зазначити, що при стабільності й навіть зменшенні загального обсягу капітальних робіт соц.-

¹⁾ Зазначену методу ми примушені застосувати тому, що в ряді організацій союзної підлеглости точного напрямку капітальних робіт покищо немає. А відомчий розріз, що його подано у всіх таблицях, в даному разі спотворює картину.

культурне будівництво дасть приблизно таке ж зростання як промисловість; помітний приріст маємо й у житло-комунальному будівництві. Це повинно забезпечити дальше зростання культурного й матеріально-побутового обслуговування робітничих мас, відповідно до настанов другої п'ятирічки.

У галузевому розрізі капіталовкладення у промисловість продовжують ще інтенсивніше свій попередній напрям у вирішальні галузі, що легко бачити з дальшої таблиці:

	1932 р.	% проти 1931 р.	Питома вага	1933 р.	% проти 1932 р.	Питома вага
Важка промисловість со- юзного значення . . .	1 521,8	139,6	100	1 640,3	107,8	100
В т. ч. вугілля	250	89,9	16,4	263,8	105,5	16,1
Металургія	52	210,0	34,4	700	133,8	42,6
Машинобудівництво . . .	293	133,7	19,8	199	67,9	12,2
Хемія	132	107,6	8,7	196	148,1	12,0

Перелічені чотири галузі збільшують свою питому вагу в капіталовкладеннях у важку промисловість з 78,9% до 82,9%. Помітно зменшує свою абсолютну й питому вагу машинобудівництво, що зв'язано, переважно, з потребою рішуче підтягнути насамперед металургію, яка відставала в перші роки першої п'ятирічки від темпів зростання машинобудівництва. Із незаведених в таблицю галузей треба зазначити рудну промисловість, де капіталовкладення зростають на 40%, і промисловість будівельних матеріалів, де капіталовкладення зростають на 75%.

Капіталовкладення в легку промисловість становлять 1933 року 65 млн. крб. проти 32—35 млн. крб. 1932 року, даючи найвище зростання на 185—200%. Коли взяти тільки легку промисловість республіканської підлеглості, то вкладення становитимуть 47,9 млн. крб. проти 25,1 млн. крб. 1932 року, цебто маємо зростання на 90,6%. З цієї суми капіталовкладень тільки 10% припадає на нове будівництво, 45%—на поширення й реконструкцію, 7%—на капітальний ремонт і 38%—на обов'язкові роботи, з яких дуже значна частина припадає на витрати, зв'язані з поліпшенням матеріально-побутового обслуговування робітників.

Капіталовкладення в харчову промисловість зменшуються з 151 млн. крб. 1932 року до 120 млн. крб. 1933 року, з них на республіканську промисловість припадає кругло 30 млн. крб. Майже 60% цієї останньої суми припадає на продовження нового будівництва, яке частково вже увійшло в експлуатацію, 16%—на поширення та реконструкцію, 13%—на капітальний ремонт і 11%—на обов'язкові роботи.

Найважливіша директива партії та уряду про максимальну концентрацію капіталовкладень в ударні й пускові об'єкти й максимальне зменшення розмірів незакінченого будівництва провадиться в пляні 1933 року особливо настирливо й послідовно. Дальша таблиця дуже яскраво й показово ілюструє це становище:

	Розмір перехідн. буд-ва на 1-І 1933 р.	У % ⁰ / ₀ до загальної варт. капіт. буд-ва	Розмір пе- рехідн. буд-ва на 1-І 1934 р.	У % ⁰ / ₀ до загальної вартості капіт. буд-ва
Важка промисловість	3 506	68,1	2 424	47,1
Легка промисловість	65	73,0	51	57,3
Харчова промисловість	82	74,6	49	44,5

Ця таблиця не потребує пояснень. У найважливіших галузях відсоткове відношення розмірів перехідного будівництва проти загальної вартості капітальних робіт зменшується за 1933 рік у кам'яно-вугільній промисловості з 45% до 27%, у чорній металургії з 73% до 53%, у машинобудівництві—з 63% до 46%, у хемії—з 69% до 44%, у вогнетривкій промисловості—з 64% до 21%. Таку ж картину ми маємо і у всіх інших галузях промисловости.

Питома вага нового продовжуваного будівництва через цю ж концентрацію у вирішних галузях зростає. У шахтному будівництві питома вага капіталовкладень у нові, продовжувані об'єкти, досягає не менше 55%—60%, у чорній металургії—50%, у кольоровій металургії—90%, у машинобудівництві—60%, у хемії—60% і т. ін. Треба також зазначити, що тільки в перелічених чотирьох вирішальних галузях розмір нових фондів, що вступають в експлуатацію, визначається сумою близько 1,2 млрд. крб.

З найважливіших промислових об'єктів, що вступають в експлуатацію 1933 року, треба зазначити 21 шахту, загальною спроможністю 10 млн. тонн, 10 доменних печей з об'ємом 8.250 м³, 21 мартенівську піч з площею 1.131 м², два блюмінґи на заводах ім. Томського і Дзержинського, 9 потужних вальцівниць, новий Луганський паротягобудівельний завод спроможністю 1.080 потужних паротягів 1—5—1, вступ ряду нових цехів на Краматорському заводі, частковий вступ Турбогенераторного заводу, заводу свердлових варстатів та інш., 7 коксохемічних устат і цілого ряду підприємств легкої й харчової промисловости.

Лінією електрифікації треба зазначити збільшення встановленої потужности районних електростанцій на 140.000 квт. В зв'язку з пуском Дніпровської електростанції 1932 року обсяг капіталовкладень у районні електростанції 1933 року становитиме 88 млн. крб. проти 131 млн. крб. 1932 року.

Загальний обсяг капіталовкладень у сільське господарство, що дорівнює, як ми зазначили вище, 320 млн. крб., розподіляється так: радгоспи—103 млн. крб., МТС—174 млн. крб., колгоспи (без власних засобів)—22 млн. крб. та інші—21 млн. крб. Вкладення в сільське господарство республіканської підлеглости становлять тільки 57,15 млн. крб. Основний напрям капіталовкладень у радгоспах Наркомрадгоспів і республіканських сільськогосподарських трестах видно з таких даних:

	Разом	Енергетика	В тому числі		Житло-побутове буд-во
			Формув. череди	Виробниче буд-во	
Трести НК Радгоспів	58,8	27,5	2,5	10,9	7,8
Республ. с.-г. трести	22,4	6,5	1,9	6,1	2,9

На основні три галузі з припадає 65%—70%, дуже безпосередньо-виробничим значенням будівництво, решта припадає на різні заходи організаційно-агрономічного характеру. На жаль, важко тепер подати напрям переважної суми капіталовкладень, що йдуть в МТС, але вряд чи можна сумніватися в тому, що питома вага енергетики в цих капіталовкладеннях інша, ніж у трестах Наркомрадгоспів.

Із загальної суми капіталовкладень у колгоспи, включаючи власні засоби в розмірі 51 млн. крб., основні витрати припадають на м'ясо-молочні ферми 91 млн. крб., свин.-товарові ферми—9,4 млн. крб., плодиферми—6,4 млн. крб., робочу худобу—6,0 млн. крб., сільсько-господарські машини—3,5 млн. крб., конярські ферми—2,8 млн. крб., лісо-меліорація—2,2 млн. крб. і т. ін.

Напрямок і правильне використання цих капіталовкладень і головне—краща організація праці, організаційне зміцнення радгоспів і колгоспів має забезпечити збільшення зернового хліба на 14% і гуртовий збір цього хліба на 28%.

Із капіталовкладень у всі види транспорту і зв'язку в розмірі 506 млн. крб., на залізничний транспорт припадає 343 млн. крб., на безрейковий—77 млн. крб., на водний—40 млн. крб. Крім форсованого будівництва магістралі Москва—Донбас починається цього року електрифікація ряду залізничних дільниць на сполученнях Криворіжжя—Донбас. Безрейкових шляхів різних категорій запроєктовано збудувати 5.970 км. У комунальному будівництві план капіталовкладень (без притягнених засобів) визначено в розмірі 110 млн. крб., в тому числі основні витрати припадають на водопостачання—22,1 млн. крб., каналізацію—11,5 млн. крб., лазні—пральні—10,4 млн. крб., комунальні станції—8,9 млн. крб., міський транспорт—24,6 млн. крб., упорядкування—16,1 млн. крб., асепізацію—6,2 млн. крб., решта припадає на дрібніші роботи. 1933 року будуватиметься 18 нових водопроводів (сюди входить і початок будівництва Донецького водопроводу). 7 каналізацій; каналізаційна мережа збільшиться на 58 км. Збудують 46 нових лазень на 5,3 т. місць, 37 механічних пралень, трамвайної колії збільшиться на 54 км. тощо.

Щодо житлового будівництва, в яке мають вкласти 308 млн. крб., передбачається здати в експлуатацію 1933 року 2,04 млн. кв. метрів проти 130 млн. крб. і 1,3 млн. кв. метрів 1932 року.

Не зупиняючись далі на характеристиці капітального будівництва в інших галузях народного господарства, зазначимо загальну для всіх без винятку галузей рису—максимальну концентрацію засобів на пускових об'єктах і гостре зменшення розмірів перехідного на 1934 рік будівництва.

Програма чистого будівництва 1933 року, виходячи з зазначеного вище загального обсягу капіталовкладень у народне господарство України, становитиме близько 1,8 млрд. крб. Виконання цієї величезної будівельної програми потребуватиме великого напруження творчої активності робітничих мас, ІТР і ряду раціоналізаторських заходів. Запроєктовано значно збільшити питому вагу нових стінних і покривельних матеріалів, переважно, місцевих, гостро зменшити число зустрічних перевозів, збільшити механізацію транспорту й ряду інших трудомістких робіт за рахунок, ефективнішого використання механізмів, набуття нових механізмів і т. інш. Всі ці заходи мають забезпечити збільшення продуктивності праці на будівництві на 25% і зменшити вартість будівництва на 15%.

III. Виробнича програма

Виробничу програму всієї державної промисловості УСРР запроектовано на 1933 рік у розмірі 6.264 млн. крб., що дає приріст проти 1932 року на 29,3% (1932 року приріст проти попереднього року становив 7%). По окремих наркоматах і формах підлегlosti, цей приріст різний:

	1932 р.	1933 р.	% зростання
Вся держпромисловість у цінах 1926-27 р.	4 837	6 264	129,3
у т. ч. гр. „А“	3 090	4 006	129,5
„ „ „ „Б“	1 747	2 258	129,1
Пром. Наркомважпрому	2 873	3 772	131,2
у т. ч. республ. і місц. . . .	236	283	119,9
Промисловість Наркомлегпрому	801	971	121,1
Промисловість Наркомпостачання	980	1318	134,5
у т. ч. республ. і місц. . . .	492	498	101,4
Промисловість Наркомлісу . .	183	203	110,9

Звертає увагу далеко вищий темп зростання промислової продукції УСРР ніж у Союзі, де, як відомо, зростання промислової продукції визначено на 16,5%, в тому числі у гр. „А“ на 21,2% і у гр. „Б“—10,5%; але ця різниця в темпах легко пояснюється галузевою структурою української промисловості. Досить згадати про питому вагу таких галузей української промисловості, як металургія, цукрова промисловість, хемія, в яких приріст продукції запроектовано відповідно на 47,4%, 163,8%, 33,3%,—щоб зазначена різниця стала зрозуміла. Відзначимо ще приріст продукції щодоруди на 44,8%, вогнетривких матеріалів на 53%, будматеріалів—на 45,4% і розгортання нових видів машинобудівництва, алюмінієвого виробництва тощо. Все це цілком пояснює значне перевищення українською промисловістю загальносоюзних темпів зростання, як у гр. „А“, так і у гр. „Б“. У перелічених вище галузях ми маємо і в Союзі далеко більший, ніж пересічний по промисловості, темп приросту, але сукупна питома вага їх у промисловості Союзу помітно нижча, ніж в українській промисловості. Загальний розмір виробництва основних видів промислової продукції й питому їх вагу у відповідній продукції Союзу видно з поданої далі таблиці:

Одиниці міри	1 9 3 3 р.		
	УСРР	СРСР	Питома вага УСРР
Чавун млн. крб.	5,33	9,0	58,9
Сталь „ „	4,04	8,9	45,0
Вальцювання „ млн. крб. . . .	3,09	6,2	50,0
Вугілля млн. крб.	46,00	84	54,6
Машинобуд-во млрд. крб. (у ціні 1926-27 р.	1,57	6,5	24,5
Хемпромисловість	0,43	1,84	23,4
Легка „	0,97	8,8	11,2
Харчова „	1,32	7,7	17,2
Промкооперація	1,4	7,92	17,7

Зростання основних видів продукції промисловості союзної підлегlosti в натуральному виразі показано у цій таблиці:

Назва	Абсол.	1933 р. проти 1932 р. у %/о
Вугілля	46,25 м. т.	117,8
Чавун	5,33 "	138,1
Сталь	4,04 "	140,6
Вальцьов.	3,08 "	184,6
Залізн. руда	11,00 "	138,0
Зарубні машини важкі	300 шт.	122,9
" " легкі	150 "	277,8
Комбайни зернові	6,750 "	113,4
Молотарки тракторні	13,000 "	151,2
Плуги	45,500 "	128,3
Кокс	9,986 т. т.	143,2
Сода кальц.	278 "	127,6
Суперфосфат	390 "	130,0
Цемент	773 "	145,5
Шамот	453 "	136,9
Динас	173 "	125,0
Цукор пісок	10,4 м. ц.	192,6
Спирт	11,39 м. дкл.	111,9

Виконання виробничої програми перелічених видів продукції в переважній частині ґрунтується на використанні старих, реконструйованих підприємств і на збільшуваному освоєнні нових заводів і шахт, що вступили в експлуатацію за останні два роки. Вплив нових підприємств, що увійдуть в експлуатацію 1933 року, враховано в цій програмі дуже не в великій мірі. Сировинний базис для перелічених виробництв теж не можна вважати за особливо напружений, а в багатьох випадках (вугілля, руда) він взагалі не має істотного значення, і тому програми цих галузей, хоча й дуже значні, але досить обґрунтовані й їх можливо виконати.

Треба зазначити, що при паресічному прирості у промисловості союзної підлегlosti на Україні 36,3%, пересічний приріст республіканської промисловості становить 15,1%. У республіканській промисловості Наркомлегпром має найвище зростання—21,1%, Наркомважпром—19,9% і Наркомпостачання тільки 1,4%, при прирості продукції харчової промисловості союзної підлегlosti на 107,3%.

У республіканській промисловості Наркомважпрому всі галузі дають надзвичайно високий відсоток зростання, наприклад: бурого вугілля—236%, торф—41,6%, мінералоб'єднання—50%, будівельні матеріали—62,8%, хімічно-фармацевтична промисловість—61,2%. Найменше зростання дає металургійна промисловість—9,5%, що пояснюється лімітом щодо металів, встановленим Наркомважпромом Союзу. При величезному значенні цієї галузі, що становить 73—74%, загальний приріст у промисловості Уповнаркомважпрому дає тільки 19,9%.

Зростання будівельних матеріалів запроєктовано з таким розрахунком, щоб, додержуючи скорочених норм витрати фондovаних матеріалів і провадячи потрібні раціоналізаторські заходи, забезпечити цілковите покриття потреб, навіть з деяким, правда, незначним резервом.

У республіканській промисловості Наркомлегпрому, при пересічному прирості 21,1⁰%, найбільше зростання дає жиркостеобробна промисловість—69,9⁰%; продукування льону збільшується на 33⁰%, скло-порцелянова промисловість—на 24,2⁰%, зокрема щодо скла—на 36⁰%; величезне зростання дають молоді трести шкільного устаткування—88⁰% і музичних інструментів—84⁰%. Ми матимемо невеличке зменшення у прядивно-джутовій промисловості, приблизно на 8⁰%, що зв'язано з деякими труднощами освоєння нашої сировини по тих видах продукції, де до останнього часу переважала імпортна сировина. Деяке зменшення (на 7⁰%) матимемо і в консервній та взуттєвій промисловості; навпаки, у текстильній промисловості зростання накреслено на 23,5 і у швацькій промисловості на 18,3⁰%.

Якщо у промисловості Наркомважпрому виконання програми залежить переважно від організаційно-виробничих моментів, то щодо промисловості Наркомлегпрому—ці моменти значно краще налагоджені, мають трохи менше значення, проти сировинних лімітів, які залишаються й 1933 року досить напружені. Освоєння програми цілком можливе й більше ніж достатньо забезпечено матеріально-технічними й трудовими ресурсами, але воно потребує величезного дальшого розвитку ініціативи й раціоналізаторської думки в частині заміщення й нормування витрат різних видів сировини.

У республіканській промисловості Наркомпостачання при пересічному прирості на 1,4⁰% переважна більшість об'єднань дає дуже велике зростання. Наприклад, Консервтрест дає зростання на 45,3⁰%, Крохмальтрест—37,1⁰%, Маслопром—145⁰%, Рибтрест—87⁰%, Плодоовочтрест—23,7⁰%, тощо. Значне зменшення програми ми маємо в кондитерському об'єднанні—на 23⁰%; при майже вирішальній питомій вазі цього об'єднання, що досягає 45—46⁰%, зазначене зменшення, звичайно, дуже скорочує всю виробничу програму цього Наркомату. Зменшення програми цього об'єднання обумовлюється в основному великим недовиконанням пляну цукрової промисловості 1932 року, а також звууженням лімітів і для інших видів сировини.

Програма промисловості Наркомпостачання на 1933 рік цілком відповідає прийнятим плянам заготівель, складеним на підставі останніх директив партії й уряду.

Програму виробництва речей широкого вжитку запроектовано на 1933 рік по всій республіканській державній промисловості на 17,7⁰%, при пересічному прирості гуртової продукції на 15,1⁰%. У промисловості Наркомлегпрому при зростанні гуртової продукції на 21,1⁰% виробництво речей широкого вжитку становить 24,8⁰%, відповідно по Наркомважпрому—19,9⁰% і 39,8⁰%, по Наркомпостачанню—1,4⁰% і 5,0⁰%; по промкооперації відповідні відсотки зростання становлять—14,4⁰% і 24,5⁰%. Отже, в галузі виробництва речей широкого вжитку ми матимемо величезний крок наперед.

Виконання поданої вище виробничої програми республіканської промисловості базується на ряді якісних показників, здійснення яких має стати в центрі боротьби за плян 1933 року. Узагальнені показники дано в дальшій таблиці:

	Продукцій- ність праці	Зменшення собівартости
Наркомважпром	+ 10,3 ⁰ %	— 3,5 ⁰ %
Наркомлегпром	+ 11,2 ⁰ %	— 4,67 ⁰ %
Наркомпостач.	+ 12,4 ⁰ %	+ 2,78 ⁰ %

Лінією Наркомпостачання збільшення собівартості пояснюється плянвою зміною цін на різні види сировини на користь продуцентів; проте, коли взяти всю харчову промисловість, залучаючи й союзну харчову промисловість, то ми матимемо зменшення собівартості на 7,96%.

Боротьба за виконання якісних показників—одна з вирішальних настанов другої п'ятирічки і 1933 року. Подані запроектування мінімальні і їх треба виконати за всяку ціну.

* *

Зупинимось коротко на питаннях праці, що набувають у нашому плянуванні оперативнішого й надто актуального значення. Основна настанова пляну 1933 року значно підвищити продукційність праці при зменшених темпах у ряді галузей, різко зменшити непродукційні витрати, закріпити і краще організувати працю в колгоспах, суворо боротися з плінністю робочої сили, особливо на будівництві—все це дає змогу запроектувати деякий перерозподіл робочої сили між різними галузями народного господарства при деякому незначному зменшенні (на 1,4%) загального числа робітників і службовців. Значне зменшення—16%—накреслено в будівництві. Питання про боротьбу з лишками робочої сили, з частими явищами засмічення її чужим елементом стоїть увесь час досить гостро, 1933 року тут треба зробити рішучий перелам. Лінією державного й господарсько-адміністративного апарату накреслено також скорочення на 12—15%. Число робітників у промисловості збільшиться на 6,6%, в тому числі у важкій промисловості—на 7,7%. Деяке зростання запроектовано у транспорті—2,3%, значно велике зростання у Нарзв'язку—8,6%, комунальному господарстві—10%, охороні здоров'я—7% і Наросвіті—7%. Накреслено також зростання робочої сили в МТС на 10% при зменшенні її, за рахунок лишків, у радгоспах—на 6%.

Зазначені зміни в галузі розподілу праці мають забезпечити дальше поліпшення матеріально-побутового й культурного обслуговування робітничих мас, ефективніше використання робочої сили на всіх дільницях, дальше піднесення соціалістичного змагання та ударництва й цілковите кількісне та якісне виконання народньо-господарського пляну 1933 року—першого року другої п'ятирічки.